Viite: K 3/2021 vp Hallituksen vuosikertomus 2020 / Lapsenhuoltolain uudistus HE 88/2018 vp – EV 175/2018 vp

Asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen vuosikertomusta 2020 ja tähän sisältyvää lapsenhuoltolain uudistusta koskevia lausumia. Sosiaali- ja terveysministeriö on jatkanut yhteistyötä oikeusministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa lapsenhuoltolain uudistuksen toimeenpanemiseksi.

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus seuraa tarkoin lapsenhuoltolain uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota muun muassa entistä laajempien lapsen huoltoa, asumista ja tapaamista koskevien sopimismahdollisuuksien ja sosiaaliviranomaisten toimivaltuuksien käyttöön, vuoroasumisen toimivuuteen sekä vieraannuttamiseen ja muuhun tapaamisoikeuden estämiseen tarkoitettujen keinojen tehokkuuteen. Eduskunta on myös edellyttänyt, että hallitus selvittää ja arvioi vuoroasumisen vaikutukset ja muutostarpeet etuuksia ja palveluja koskevaan lainsäädäntöön sekä valmistelee viipymättä tarvittavat lainsäädäntömuutokset annettaviksi eduskunnalle. TEAS-hankkeena toteutettu tutkimus vuoroasumisen vaikutuksista palvelu- ja etuusjärjestelmään toteutui suunnitellusti vuosien 2019-2020 aikana. Jatkona tälle työlle STM on asettanut lasten vuoroasumisen tukemisen toimintasuunnitelman laativan työryhmän ajalle 15.4.-31.10.2021. Työryhmä on poikkihallinnollinen ja sen tehtävänä on laatia toimintasuunnitelman siitä, miten julkisia palveluja, hallintoa ja sosiaaliturvaa kehitetään lasten vuoroasumistilanteita sekä muita lasten ns. kahden kodin tilanteita silmällä pitäen.

Eduskunta edellytti myös, että hallitus vahvistaa ja kehittää vanhemmuuden ja parisuhteen tukea ja erotilanteiden palveluja pitkittyneiden ja vaikeiden lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien riitojen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tätä vanhemmuuden ja parisuhteen tuen ja erotilanteen palvelujen kehittämistä on jatkettu niin osana Tulevaisuuden sote-/perhekeskusten kehittämistyötä, lapsiin kohdistuvan väkivallan vastaista Barnahus/Lasta –hanketta kuin kaikkein vaativimmassa tilanteessa olevien lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin vastaavien osaamis- ja tukikeskusten (OT-keskus) valmistelutyötä. THL on Barnahus-hankkeessa järjestänyt useita koulutustilaisuuksia ammattilaisille, muun muassa henkistä väkivaltaa koskien sekä yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton Turvassa –hankkeen kanssa webinaarin lapsen kuulemisesta väkivaltaa tai sen uhkaa sisältävässä ero- tai huoltoriidassa. Asiaan liittyy myös hallinnonalarajat ylittävä kansallinen väkivallaton lapsuus –toimintaohjelma, jonka toteuttamis- ja viestintäsuunnitelma tullaan julkaisemaan kesän 2021 aikana.

Eduskunta edellytti lisäksi, että lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian tuomioistuinkäsittelyä varten laadittavan olosuhdeselvityksen tekemisestä annetaan valtakunnallista ohjeistusta ja koulutusta sekä arvioidaan tarve säätää kelpoisuusvaatimukset selvityksen tekemiselle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asettama asiantuntijatyöryhmä (ajalle 1.12.2020–30.9.2021) valmistelee valtakunnallista ohjeistusta lapsenhuoltolain mukaisten olosuhdeselvitysten laatimisen tueksi. Työryhmä tulee arvioimaan myös asiaan liittyvää koulutusten ja pätevyysvaatimusten tarvetta. Oppaan arvioidaan valmistuvan vuoden 2021 aikana.

Sosiaalineuvos Marjo Malja

JAKELU Eduskunnan lakivaliokunta

TIEDOKSI STM kirjaamo

Osastopäällikkö Taneli Puumalainen

Johtaja Jari Keinänen